

Reykjavík, 20. maí 2020.

Til: Ástu Valdimarsdóttur, ráðuneytisstjóra heilbrigðissráðuneytis

Frá: Páli Matthíassyni, forstjóra Landspítala

Efni: Heildarmat áhrifa fyrirhugaðrar opunar landamæra Íslands 15. Júní nk í kjölfar Covid-19 faraldurs fyrir starfsemi Landspítala

Ráðuneytisstjóri heilbrigðissráðuneytis óskaði í gær, 19.05.20, eftir heildarmati forstjóra Landspítala á áhrifum opunar landamæra Íslands þann 15. Júní nk, með hliðsjón af tveimur fyrirbyggjandi áhættumötum á fýsileika þess í kjölfar COVID-19 faraldurs. Áhættumötin eru dagsett 19.05.20 og eru annars vegar frá Farsóttarnefnd Landspítala (FSN), hins vegar frá Rannsóknastofu Landspítala (RSL). Jafnframt fylgdi mati FSN bréf frá forstjóra Landspítala sem dró fram aðalatriði áhættumatsins. .

Í minnisblaði FSN var skoðað hvað gerist ef kemur inn einstaklingur sem er með COVID-19 greiningu. Í samantekt þess minnisblaðs er bent á þá þætti sem þarf að styrkja til að LSH geti tekist á við verkefnið. Þar er reifað mikilvægi þess að auka greiningargetu (sem er forsenda), að geta tekið á móti einstaklingum sem eru grunaðir eða staðfestir með SARS-CoV-2 sýkingu, annað hvort á spítalanum eða þá með nægjanlega tryggum hætti í samfélaginu. Jafnframt er lögð áhersla á að það var samfélagslegt viðbragð okkar Íslendinga sem fyrst og síðast skóp grunninn að góðum árangri í faraldrinum (rakningateymi, heimaúrræði og fjarheilbrigðisþjónusta, COVID-19 göngudeild, fjölgun legudeildar- og sérstaklega gjörgæslurýma, auk miðlægs birgðautanumhalds og innkaupa). Ekki er hægt að ganga út frá því að það módel virki í öðrum faraldri, á öðrum tíma með öðrum sjúklingahópi.

Í minnisblaði RSL var farið yfir þætti sem þurfa að vera til staðar til að veirurannsóknastofa geti aukið afkastagetu sína í átt að fyrirsjáanlegri þörf. Þar eru þrjú meginatriði sem huga þarf að. Í fyrsta lagi er um allverulegan stofnkostnað að ræða, bæði kaup á tækjum, sem tekur tíma að fá og setja upp, auk húsnæðisbreytinga sem eftir á að áætla tíma og kostnað við. Í öðru lagi þá þarf að huga sérstaklega að birgðastöðu og aðfangakeðju hvarfefna og annara birgða. Í þriðja lagi þarf að huga að mönnun við verkefningin, en þar er um takmarkandi þátt að ræða.

Bregðast þarf við mögulegri næstu bylgju COVID-19 faraldurs í kjölfar opunar landsins með öðrum hætti en gert var í vor, þótt byggja megi á fyrri reynslu að einhverju marki. Að einangra landið er aðeins skammtíma lausn og skýr rök fyrir því að mikilvægt sé að geta stigið varfærin skref í átt að opnun á meðan ferðalög á milli landa eru fátíð. Hafa þarf í huga að geta Landspítala er nauðsynleg en ekki eina forsenda svo vel takist til.

Landspítali getur sinnt væntum verkefnum sem hljóttast af opnun landsins fyrir ferðamönnum og áhættu sem því fylgir á útbreiðslu COVID-19. Forsendurnar eru eftirfarandi:

1. Tryggja þarf aukna greiningargetu veirurannsóknastofu LSH sbr minnisblað RSL. Þar eru samt áskoranir varðandi tímalínu tækjakaupa og húsnæðisbreytinga. Hugsanlega þarf að skoða að leita út fyrir spítalann tímabundið þar.
2. Tryggja þarf strax að hugbúnaðarlausnir vegna gerðar gervikennitala sé til staðar og tali við okkar kerfi með skilvirkum hætti. Þessu verður samfara kostnaður sem þarf að meta.
3. Tryggja þarf nauðsynleg úrræði fyrir einstaklinga sem eru smitaðir en ekki veikir: þetta þarf að vera á forræði heilbrigðisþjónustu til að forða frekari útbreiðslu. Það er mjög brýnt að afstaða heilbrigðisráðuneytis í þessu máli liggja fyrir. Það er grundvallar atriði fyrir okkur að geta vísað fólki í sóttkví og/eða einangrun á tryggn hátt utan spítala.
4. Það er afar mikilvægt að til staðar í samfélaginu sé úrræði ("hot-line") sem geti á mörgum tungumálum leiðbeint ferðalögum um íslenska heilbrigðisþjónustu, ekki hvað síst m.t.t. COVID-19.

5. Áætlanir um mönnun starfseininga þarf að endurskoða í ljósi þess að orlofstími fer í hönd. Þetta er mesta áskorunin. Vert er að benda á að hundruð starfsmanna færðust til í starfi innan LSH og úr annarri heilbrigðisþjónustu til að bregðast við faraldrinum í vor með tilheyrandi skerðingu á annarri heilbrigðisþjónustu.
6. Ljóst að strax við fyrsta smit mun mikið mæða á starfsemi sem orðin er þreytt af erfiðri baráttu við farsóttina og er á minni afköstum vegna sumarleyfa. Mönnun verður mjög flókin og staða gjörgæsludeilda sérstaklega, þar sem aukið álag er á þær deildir yfir sumarið vegna slysa, en takmörkuð geta til að bæta þar við mannskap eins og gæti þurft.
7. Leggja þarf áherslu á tryggingamál sjúklinga. Ljóst er að kostnaður getur orðið mikill hjá einstaklingum með COVID-19 veikindi á spítalanum. Gera þarf skýlausa kröfu um fullnægjandi tryggingar þegar fólk ferðast inn í landið. – Almenn gildir að afar mikilvægt er að tryggja upplýsingagjöf til ferðamanna áður en þeir leggja af stað, þannig að undirbúningur þeirra sé réttur sem og þekking á þeirri hegðun sem þeir þurfa að auðsýna.

Niðurstaða:

Það má segja að faraldurinn sem gekk yfir í febrúar til maí hafi afhjúpað margvíslega veikleika í heilbrigðiskerfinu; mönnunarvanda, ófullnægjandi greiningargetu (tæki, pinnar, hvarfefni), fá einangrunarpláss, takmörkuð gjörgæslurými, skort á yfirsýn yfir birgðir, brotakennd innkaup, sem allt hvílir á þeirri staðreynd að kerfið hefur verið undirfjármagnað til langs tíma. Á sama tíma birtist margvíslegur styrkur heilbrigðiskerfisins einnig; sveigjanleiki, hugmyndaauðgi og snerpa við úrlausn viðfangsefna, vel menntað og öflugt starfsfólk. Önnur bylgja faraldurs verður eins og áður segir líklega með öðru móti og mun því draga fram aðra veikleika en verður að sama skapi mætt með sömu styrkleikum.

Greiningar einkennalausra ferðamanna eru að svo komnu máli ekki trygging fyrir því að sjúkdómurinn sé ekki til staðar. Íslendingar eru mjög næmt þýði og því má búast við smitum. Landspítali mun ekki ná að greina umbeðinn fjölda sýna (sé miðað við 20þús komur) fyrir 15 júní, en getur aukið nokkuð við afkastagetu sína, svo huga þarf að vali einstaklinga í sýnatöku. Áhrif innlagðra sjúklinga, innlendra sem erlendra verða strax mikil á starfsemi sem almennt er dregin niður yfir sumartímann og eins má gera ráð fyrir aukinni þjónustuþörf

erlendra ferðamanna sem kunna að veikjast, þótt sérstaklega verði reynt að huga að stuðningi við þann hóp. Farsóttin er alþjóðleg, svo huga þarf að samspili viðbragða Íslands við viðbrögð nágrennalanda.

Áhætta fyrir reglulega starfsemi Landspítala í sumar sérstaklega er því veruleg og mun spítalinn strax fara á hættustig með fyrsta sjúklingi sem þarfnast innlagnar, með tilheyrandi röskun á starfseminni. Geta spítalans til að mæta mögulegum faraldri síðar á árinu er meiri, þar sem þá má ætla að tími hafi fengist til betri undirbúnings og áskoranir í mönnun minni að afstöðnum sumarleyfum.